

BONIA PAU

PRENSA
CORONA

Núm. 428 Any XXXVI

MONTUÏRI

OCTUBRE 1988

Els serveis públics a començaments del segle XIX

L'abastiment del pa, la sal i el manteniment dels pous

El dret de venda de productes de consum i alguns serveis públics eren, al començament del segle XIX i des de bastants anys enrera, una prerrogativa que concedien els ajuntaments i que contractaven amb particulars per unes certes quantitats de diners.

Alguns tipus d'aquests contractes foren aquests:

EL PA

A la vila de Montuïri del Regne de Mallorca, a dia 5 de gener de 1799, estant reunits a la sala i escrivania universal de la present vila els senyors que componen l'Ajuntament, comparegué davant els esmentats, Antoni Ximenis, oficial saig i pregoner, i donà relació d'haver rematat a favor de Gabriel Mascaró l'obligació de l'abastiment del pa pertanyent a aquest terme de Montuïri, pel preu de deu lliures, quinze sous com a menor postor i amb les obligacions i pactes previnguts a l'albarà, que són que aquest abastiment durarà tot un any i així finirà dia 5 de gener de 1880, però haurà de pastar el pa de bona qualitat, però que no ha de mancar pa més de tres hores, tot baix la pena de tres lliures per cada vegada que es trobarà en frau.

L'expressat Mascaró comparegué i acceptà la sobreexpressada obligació amb els pactes continguts i ho firmà essent testimonis per a dit fi requerits, Joan Cerdà, fuster y Antoni Ximenis.

LA SAL

A la Sala Consistorial de la vila de Montuïri, als onze dies del mes de novembre de 1801, estant congregats i legítimament convocats el magnífic don Rafel Manera de l'Ullestrar, baile real,

Interessant postal captada a la Plaça Major de la vila, cap als anys vint del segle actual.

els honors Joan Miralles, Francesc Vanel, Joan Cerdà, Bartomeu Manera de la Costa, regidors actuals, Joan Bautista Mas, diputat del comú, amb intervenció d'Antoni Miralles, síndic personer, comparegué Sebastià Mascaró, actual saliner de la present vila i digué que a no ser que aquest Ajuntament li permeti vendre la sal a uns doblers més cara per almud que fins al present l'ha venuda, renunciava a tal ocupació de saliner i que el mateix Ajuntament nomenàs per tal el subjecte que bé li paresqués, motiu pel qual l'esmentat Ajuntament acordà "nemine discrepante" que no consentien la puja de sal que pretén dit Mascaró i que sempre que aquest no volgués perseverar en vendre-la al preu de 4 l. per almud com ho ha practicat fins al present, que es nomenàs un altre saliner, i el citat Mascaró expressà que no consentia en vendre-la a dit preu de 4 l. i que pel mateix motiu renunciava com havia dit, a l'esmentada ocupació i el mateix Ajuntament nomenà per saliner d'aquesta vila Gabriel Roca amb els privilegis que gaudeixen semblants subjectes i l'obligació de tenir sal per a l'abastiment de la vila baix les penes a no tenir-la que fins al present s'han observat i havent comparegut el nomenat Gabriel Roca digué que acceptava i acceptà dit nomenament de saliner i s'obligà a mantenir dita vila de sal a

raó de quatre sous i quatre doblers per almud i de la manera referida l'atorgaren i firmaren dit honorable Ajuntament.

ELS POUS

A la vila de Montuïri del Regne de Mallorca a dia 5 de gener corrent de 1799, estant reunits a la Sala Consistorial de la present vila de Montuïri els senyors que componen l'Ajuntament, comparegué davant els esmentats Antoni Ximenis oficial saig i pregoner i donà relació d'haver rematat l'obligació de mantenir els pous comuns d'aquesta vila de Montuïri a favor de Joan Cerdà, fuster, pel preu de deu lliures, quinze sous per un any que comença el dia d'avui i acabarà el mateix del pròxim any, amb les obligacions contingudes que són les de tenir corrent tot l'any a cada pou, dos poals bons i tota la resta i cas de passar dos dies sense tenir-los-hi caurà en la pena de deu sous per cada vegada que s'hi trobarà, i quan deixi els poals tindrà l'obligació de deixar-ne dos de nous i els demés de rebut.

I l'esmentat Cerdà comparegué i acceptà l'esmentada obligació amb els pactes continguts i ho firmà essent testimonis per a dit fi requerits Gabriel Mascaró i Antoni Ximenis.

Guillem Mas Miralles

PORTADA

PLAÇA VELLA

Molts d'indrets del poble ofereixen tan belles perspectives com aquesta que es pot contemplar des d'un angle de la Plaça Vella

DEL FUTBOL I LA VIDA EL QUÈ DIRAN

Diuen els experts que el futbol d'ara no és com el d'en temps primer. Avui, per cada jugada bona que veus, n'has de presenciar vuitanta de dolentes, sovint els jugadors van més a la caça del contrari que no a passar i centrar la pilota.

Temps enrera —diuen— el futbol es jugava amb el cap, fent servir els peus; avui moltes vegades aquest esport es juga sense cap ni peus: són pilotes a l'aires, xuts a fora, corregudes sense tò ni so, jugadors lesionats, gent p'en terra.

Sembla que la principal raó de fons no és ni la manca d'entrenament, ni la planificació; tampoc no és la manca de tècnica ni de preparació física; la causa primordial del desgavell futbolístic és haver oblidat que en el camp no juguen una persona, ni dues, ni tres, sinó onze; és a dir, tot un equip en el qual cadascú té una lloc assenyalat i una tasca per fer. L'individualisme i el lluïment personal són els causants que en el terreny de joc hi hagi 22 protagonistes quan només n'hi hauria d'haver dos: els equips contrincants.

El futbol, com molts d'altres jocs, és un esport que està pensat per ésser jugat en equip; les millors jugades són les que resulten d'una bona combinació de centres en els que hi han intervengut tota una sèrie de jugadors que, renunciant al lluïment personal, han sabut cedir la pilota a un altre company i així oferir un futbol elegant i un partit de classe i categoria.

Dins la vida de cada dia passen "dos doblers de lo mateix"; hi ha tasques —a un Ajuntament, Associació de pares, Parròquia, empreses, etc.— que no es poden fer en solitari, sinó en solidari i en equip. Els bons resultats del treball no provenen d'un esforç titànic realitzat per una sola persona, sinó de la tenacitat, constància i labor feta en equip, amb esperit de corresponsabilitat i entrega, de cara a l'eficàcia.

Hi ha certes coses i moltes activitats i feines que requereixen la participació de tots, perquè les coses que es fan en solitari, de cara al protagonisme personal, sovint solen sortir un bunyol, com passa freqüentment amb el futbol actual.

Andreu Genovart

L'altra cara ben distinta de Montuïri, vista des d'Es Dau

A Montuïri i a la majoria de pobles del nostre país es troben diferents persones que es desviuen, treballen, s'esforcen per dur endavant una tasca concreta o una empresa determinada; les quals, d'una manera més o manco directa, repercutiran en bé de tota la comunitat, ja que des d'un o altre angle la majoria se'n beneficia en el present o en el futur.

Mentrestant els altres, la immensa majoria, romanen immòbils; uns observant i altres criticant o cercant el caire negatiu d'aquella obra, i si no el troben, se l'imaginin. Pocs, quasi ningú, s'esforça per donar una mà, per ajudar desinteressadament aquella persona i fer-li costat.

¿Quantes empreses hi ha a Montuïri que s'aguanten gràcies a la generosa aportació d'un reduït nombre de persones? Poques. Creim que no és oportú citar-ne cap, ja que tothom qui vol comprovarà que dins el nostre poble hi ha entre una i dues dotzenes de persones sobre les quals hi descansa una empresa concreta. I aquests pocs homes i dones que tant hi aporten, no cerquen o no haurien de cercar el lluïment personal ni el profit econòmic.

És ver que d'aquests n'hi ha que són compresos i degudament considerats. Altres, en canvi, romanen despreciats per uns, infravalorats per altres o oblidats per la majoria.

Massa vegades contemplant una persona que es mou, s'esforça, treballa fins que arriba un moment en què es cansa i decideix abandonar aquella obra, club, associació, entitat... Després altres persones se'n lamenten. Són aquelles que no varen oferir el seu suport en el moment de necessitat.

Qualcú dirà que no tots serveixen per a tot, però també és cert que si no es miràs tant la ideologia, el caràcter, les qualitats, les mancances... de la persona concreta que té la responsabilitat, serien més els qui recolzarien aquestes bones empreses que hi ha i hi podria haver a Montuïri.

És massa sabut que un bon grapat dels qui tenen qualitats per prendre "les riendes" no les volen agafar, ni volen "empènyer" i rebutgen la seva cooperació sols "pel què diran" els altres.

Onofre Arbena

"PERSONA DEL POBLE"

Maria Mesquida Miralles, «Rabent»

"Peça fonamental en el funcionament del menjador de la Tercera Edat"

Per segon any consecutiu la nostra revista respon a la convocatòria de l'Associació de la Premsa Forana presentant una persona del poble que no sigui un personatge famós, que faci una labor positiva i eficaç en bé del poble i que mai no hagi rebut cap premi, distinció o reconeixement públic.

Recordam als nostres lectors que l'any passat presentàvem el testimoni viu de N'Aina Socias "Vermell". Enguany la persona escollida —per cert sense cap tipus de discussió— ha estat altra volta una dona: Maria Mesquida Miralles "Rabent".

Activa, servicial, emprenedora, alegre, són qualificatius que d'entrada i d'alguna manera ens poden ajudar a definir Na Maria "Rabent" (així la coneix tothom), la cuinera del menjador de la Tercera Edat.

La trobareu tots els matins dins la cuina de "Ca Ses Monges" aguiant per a més de cinquanta persones (d'aquestes la meitat dinen al menjador; a les altres se'ls porta el dinar a ca seva). Na Maria elabora un menú diferent per a cada dia de la setmana, menú que es posa a enregar de bon matí ajudada per Na Catalina Martorell Sastre i algunes dones voluntàries de la Tercera Edat, a fi de tenir-lo enllestit a migdia i així poder-lo distribuir per les cases dels impossibilitats.

UN POC DE LA SEVA VIDA

Maria Mesquida Miralles va néixer a Montuïri el 13 de desembre de 1941 a migdia. Es va casar amb Gabriel Febrer Mestre el 3 de febrer de 1964, i enviudà el setembre de 1984. (En Biel morí d'accident a la carretera). Té una filla que nom Maria Francisca.

A la tardor del mateix any (1984) es posà en funcionament el menjador de la Tercera Edat. El Patronat, vist el bon curriculum de Na Maria en la professió culinària, l'elegí com a cuinera oficial del menjador.

Després de quatre anys hem de dir en honor a la veritat que Maria Mesquida és una bona professional i l'ànima del menjador. A més de persona ben arromangada, té un caràcter bo i trempat: sap com tractar les persones (les entén i duu molt bé) tenint per a cada una d'elles les paraules sempre justes i adequades. Es una dona de bon humor que sap encaixar les bromes i, degut al seu esperit jove, tant li és anar a comprar com escurar, aguiar com distribuir el menjar amb la furgoneta; sempre està disponible i a punt.

Tal vegada aquest és el motiu pel qual ha trobat una col.laboració exemplar entre les mateixes dones de la Tercera Edat que acudeixen al menjador i que de manera voluntària li ajuden a acabar el dinar, posar y llevar taula, etc.

Creim que no és adular si afirmam que Na Maria ha aconseguit que el menjador de Ca Ses Monges sigui com una família ben avinguda on es riu i es fan bromes, on hi regna un esperit juvenil i de germanor. Ningú diria que aquell menjador fos de la Tercera Edat

DOS MATRIMONIS OPINEN

Amb la pretensió de ser objectius i per tal d'oferir una informació més completa, hem volgut polsar l'opinió antre algunes de les persones que diàriament acudeixen al menjador de la Tercera Edat, perquè ens donassin el seu parer sobre Na Maria. Els primers en fer-ho han estat Maria Garau Miralles i Bartomeu Garcias Sastre, matrimoni:

—¿Quina qualitat destacaríeu més

*HA ACONSEGUIT QUE EL MENJADOR SIA
COM UNA FAMÍLIA BEN AVINGUDA*

*ÉS UNA BONA PROFESSIONAL I N'ÉS
L'ÀNIMA*

"TÉ UN CARÀCTER BO I TREMPAT"

"MOS TÉ A TOTS DINS SA BUTXACA"

de Na Maria?

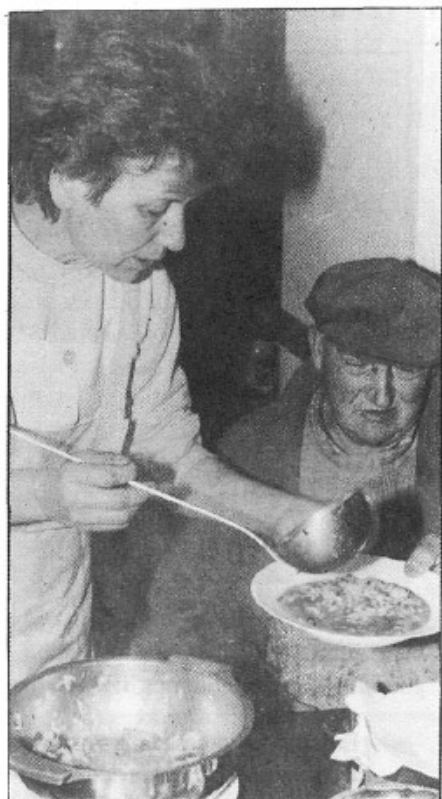
—"Sa bondat i es seu caràcter: fa cas a tothom i sap sa manera de tractar a cada un".

—"Jo —afirma l'amo En Tomeu "Mosson"— vaig fer una glosa alabant lo bona cuinera que és; si la perdiem no en trobaríem una altra com ella".

El matrimoni format per Melcion Nicolau Servera i Margalida Cerdà Miralles també exposen el seu parer:

—"De Na Maria —diu l'amo En Sion— sempre n'haurem de parlar a favor. Mos

"PERSONA DEL POBLE"

té a tots dins sa butxaca i fa uns plats molt bons, especialment s'aguiat amb pilotes".

Madò Margalida és una de les que els matins ajuda a Na Maria a la cuina i ens diu: "Ho du molt bé an això, ho sap fer tot; sap tractar tothom, sempre està igual, de bon humor".

Hem volgut transcriure les paraules dels consultants amb tota fidelitat i exactitud com a testimoni del valor i l'estima en què és tinguda Na Maria pels qui freqüenten el menjador de "Ca Ses Monges" i creim poder afirmar, sense por d'equivocar-nos, que a qualsevol que haguéssim formulat aquesta pregunta, les respostes haurien estat les mateixes; si no ho feim és per no allargar excessivament aquest reportatge.

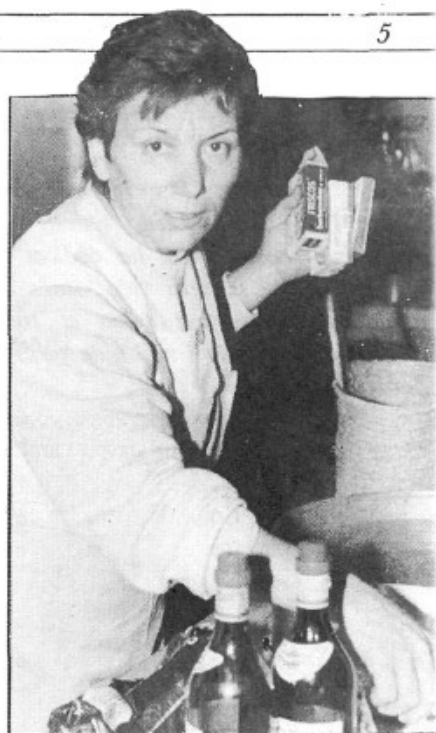
OPINIÓ DEL PRESIDENT DEL PATRONAT

Al que sí ens ha semblat que podríem demanar la seva opinió sobre el mateix tema, com a testimoni qualificat, és a Joan Miralles Julià, Regidor i President del Patronat de la Tercera Edat que, per raó del seu càrrec, ha de tractar molt amb Na Maria Mesquida. En Joan s'expressava així:

"Aquesta dona ha estat la peça fonamental perquè funcionàs el menjador. Muntar una estructura així és bo de fer, lo difícil és mantenir-la. Na Maria és la persona ideal i les seves virtuts estan a la vista començant per la senzillesa; no dóna importància a lo que fa, té molta vista i una vivor natural que la caracteritza; és capaç d'intuir les coses i guardar-les així com toca, amb molta discreció. El lloc que ocupa és molt difícil però ella té molta personalitat; tal volta les circumstàncies familiars l'han obligada a afrontar la vida amb valentia, això potser li hagi ajudat a desenrotllar aquesta labor humana i social. Per altra banda Na Maria no mena gens de por a la feina, en fa molta i ben feta, hi té gust".

El President del Patronat de la Tercera Edat acaba dient: "Crec que heu encertat amb aquesta elecció, perquè les grans personalitats són aquelles que fan una feina callada i que no és vista. Na Maria és una d'aquestes persones; per això crec que és important que algú li reconesqui aquest mèrit".

Voldria acabar el reportatge sobre aquesta persona popular amb una glosa de les moltes que fa l'amo En Miquel Massanet "Parrí" en el menjador de "Ca Ses Monges". Està dedicada a Na Maria.

De glosador no pretenc perquè mai no ho som estat; som de sa Tercera Edat, i ara m'he proposat saludat amb humildat a Na Maria "Rabent", que és sa dona més atent noble i servicient que Déu ha principiat.

Jo puc dir en veritat que dins es nostro poblat i onsevulla hagi anat tothom d'ella està content; se mereix un monument damunt un altar sagrat.

Andreu Genovart

Concurs Literari - Artístic

ORGANITZEN: Comissió de Cultura de l'Ajuntament Bona Pau

PATROCINA: Consell Insular de Mallorca

COL.LABOREN: Col·legi Públic "Joan Mas i Verd" "La Caixa"

PARTICIPEN: Alumnes de la 2a. Etapa d'E.G.B.

TEMES:

- Dibuixos al natural de racons històric-artístics de Montuïri.
- Recerca històrica sobre els racons històric-artístics de Montuïri.
- Text lliure relacionat amb un motiu històric-artístic de Montuïri.

Antoni Cerdà Verd, "Poeto"

Va treballar durant 40 anys en el tren

En Toni Cerdà Verd, "Poeto" és un home seixantí que ha dedicat la major part de la seva vida —més de quaranta anys— fent feina al tren. Tota una existència i molts de records per contar.

—¿Quina classe de gent viatjava amb el tren?

—Gent de pertot, de totes les categories, rics i pagesos.

—¿Quins dies anava més ple?

—Generalment els dissabtes.

—¿Quins eren els trajectes?

—La línia de Felanitx, que era la que passava per aquí, feia Palma, Pont d'Inca, Marratxí, Santa Maria, Santa Eugènia, Algaida, Montuïri, Porreres, Canteres i Felanitx.

—¿Hi havia trens de mercaderies?

—Sí; un temps n'hi havia un cada dia, encara que a temporades sols n'hi havia dos a la setmana. Eren trens amb vagons de carrega, uns tapats i altres descoberts, estirats per la màquina de carbó.

—¿Recordau alguns accidents?

—En tant de temps n'hi ha hagut molts. Record un pic a Algaida, unes al.lotes que anaven a collir olives, una va caure. En una altra ocasió, devora Son Palou, un tren va pegar a un carro, la bístia va escapar i els amos es varen ferir. Una vegada a Santa Maria el tren va matar un mosso.

—¿Què valia el billet per anar a Ciutat?

—Totd'una valia set pessetes, després set i mitja. Però va arribar a costar cinc duros.

—¿Quants d'anys teníeu quan començàreu a treballar?

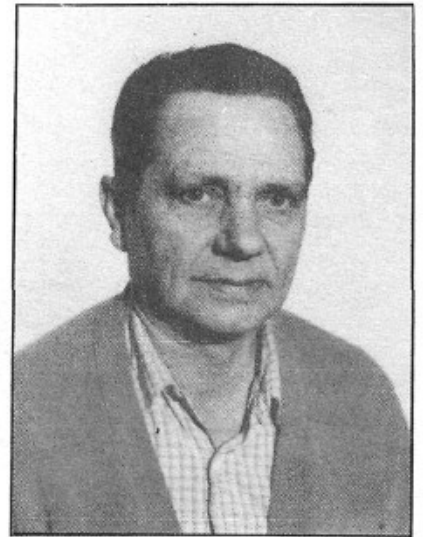
—Tenia desset anys i mig. Record que era dia 10 d'octubre de 1938, en plena guerra civil.

—¿Quants d'anys hi vàreu treballar?

—Quaranta anys i "pico".

—Com vàreu entrar a treballar en el món del tren?

—Mestre Pere Arbona, un capatàs, em va ajudar. En el tren hi treballaven

joves i vells perquè els altres, els qui tenien de 18 a 30 o més anys, eren a la guerra. Això era en temps del Moviment.

—¿Era una feina pesada la vostra?

—La meva no. Em cuidava de la línia de telèfon i de pintar. Feia feina quasi sempre tot sol. De totd'una vaig fer feina a la brigada.

—¿Recordau alguna vegada en què el tren portàs algun passatger important?

—Sí. Quan no hi havia cotxes, el rei i el governador tenien un cotxe especial "saló".

—¿Com eren les estacions?

—Estaven més o manco bé. També hi havia una vivenda per al "jefe".

—¿I el tren, interiorment, com estava?

—Hi havia vagons de primera i de segona. Els de primera tenien seients encoixinats. Els de segona eren de fusta. Cal dir que la carbonissa molestava molt.

—¿Quantes hores treballàveu al dia?

—Vuit.

—¿Teníeu dies lliures?

—Sí; els diumenges.

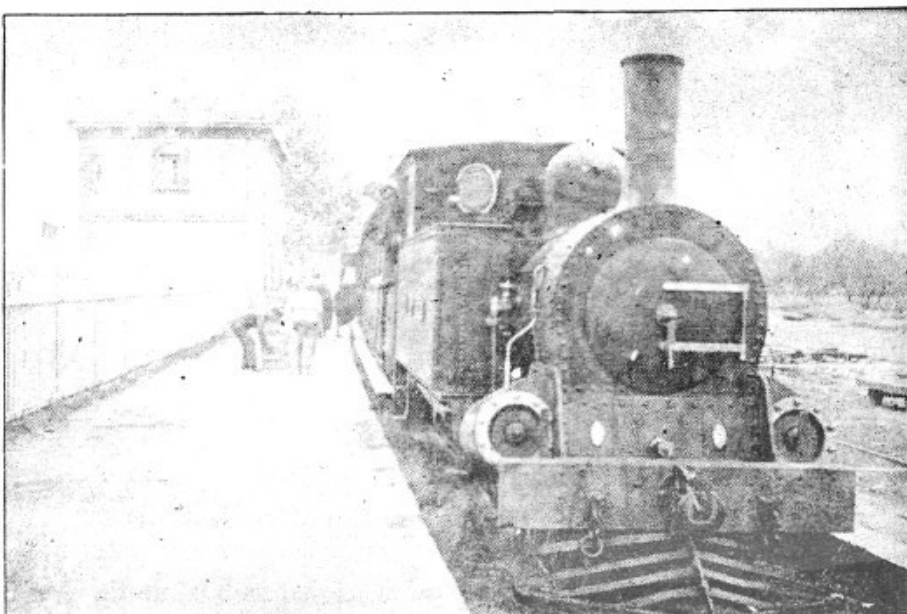
—¿Què ens podeu contar més del vostre treball?

—La meva feina era còmoda. Arribàrem a ser 900 empleats, encara que a la darrerria sols érem 300. Ara n'hi ha de

El tren que passava per Montuïri va funcionar durant 70 anys

Hi arribaren a treballar 20 montuïrers

Quan no hi havia carbó, la màquina marxava amb estelles

Durant molts d'anys, es veren passar per l'estació de Montuïri velles locomotores. com aquesta

NOVA "FESTA DE CARRER"

De la mateixa manera que els veïns de "Na Païssa" un dels darrers dissabtes de Juliol organitzaren una "festa de carrer", aquesta vegada han estat els de la barriada d'"Es Molinar" els qui muntaren el dissabte 17 de setembre la "seva" berbena, tancant el carrer i convidant tothom qui volgué, a menjar coca de les més de seixanta que ells havien fetes. I qui volgué, també pogué ballar als sons del conjunt local "Sa Por".

El Patronat de Música de Montuïri ens prega que donem les gràcies als veïns del Molinar i de Na Païssa per cedir-los el bar de les festes dels seus barris.

Gràcies a ells s'han ingressat 61.000 pessetes de la festa de Na Païssa i 28.000 de la festa d'Es Molinar, les quals serviran d'ajuda per pagar els professors de l'Escola de Música.

QUAN EL TREN PASSAVA PER MONTUÏRI

80 a 90. En aquell temps de Montuïri érem uns 20 que hi treballàvem.

—¿Quin temps durava el trajecte?
—D'aquí a Palma s'emprava una hora; i d'aquí a Felanitx, mitja.

—¿S'espenyava?
—Els trens s'espenyaven bastant.
—¿I les senyals, com eren?
—No hi havia semàfors, sols rètols.

A la carretera, devora l'estació, hi havia un guardabarrera que posava les cadenes.

—¿Quin era el combustible?
—Les màquines anaven amb carbó. Però quan no n'hi havia, marxaven amb estelles. Els homes arrabassaven oliveres. Per això anava més a poc a poc.

Avui, a Montuïri, el tren ja sols és un record. Per la nostra part direm que la inauguració del tren que passava per la vila, es féu el 7 d'octubre de 1897 i va funcionar així durant 70 anys. Ens consta que la línia d'Inca ja s'havia inaugurada el febrer de 1875 i encara ara roman. La darrera vegada que el tren passà per Montuïri fou el 31 de desembre de 1967.

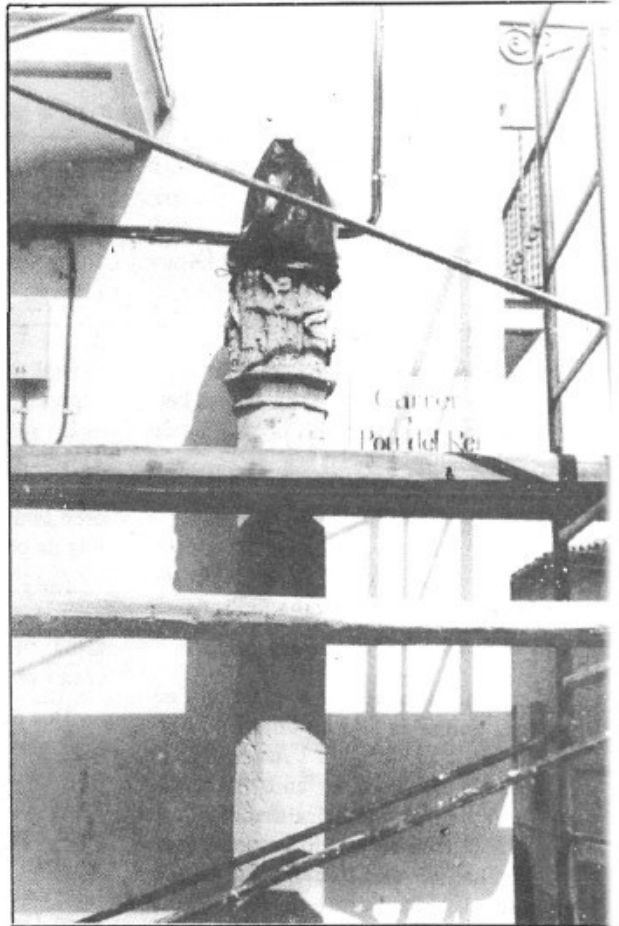
Maria Cerdà
Ma. Antònia Rigo

RESTAURACIÓ DE LA CREU DE SON RAFEL MAS

Fa cosa de dos anys, segons pareix (mai no s'ha sabut exactament), un camió fent una maniobra tomà un braç de la creu de Son Rafel Mas, del segle XVI. La peça rompuda fou guardada a l'Ajuntament, el qual demanà ajuda a la Comunitat Autònoma per restaurar-la, encara que sembla que no s'obtingué cap resposta.

Des de BONA PAU en algunes ocasions s'ha insistit en la necessitat de la restauració d'aquesta històrica creu. No fa molt, la Comissió del Patrimoni encarregà un estudi i pressupost al montuïrer Francesc Isbert, especialista en restauració, el qual realitzà l'encàrrec de la Comissió i en aquest moment està duent a terme la restauració que té un pressupost aproximat de 75.000 ptes.

La fotografia mostra els bastiments i la columna que sosté el peu de la creu.

DEFICIÈNCIES TELEFÒNIQUES I ELÈCTRIQUES

Durant el dissabte i diumenge, dies 17 i 18 de setembre passat, la vila va quedar incomunicada telefònicament amb l'exterior. Des de Montuïri no es podia comunicar per telèfon amb fora poble ni de l'exterior amb Montuïri. Sols eren possibles cridades dins la vila.

Desgraciadament són freqüents aquestes deficiències al llarg de l'any, en dies de tempesta o pluja forta. Ens consta que una persona de Montuïri es va haver de desplaçar a Sant Joan per poder fer des d'una cabina unes cridades urgents.

Igualment, amb l'arribada de les tempestes de setembre es produïren també les primeres apagades de llum. I temem que, ara que acaba de començar la tardor, tornin a repetir-se. Voldríem que tant GESA com la telefònica millorin d'una vegada per a sempre els seus serveis.

ESCOLA D'ADULTS

En combinació amb el programa de la Mancomunitat d'Es Pla i Ministeri d'Educació i Ciència, l'Ajuntament va convocar la matrícula per a l'Escola d'Adults, la qual haurà començat a funcionar a principis d'Octubre a l'edifici de Ca Ses Monges, ara propietat municipal.

S'han pogut formalitzar inscripcions en els cursos de graduat escolar, alfabetització, certificat d'estudis, prova d'accés a la universitat, cuina, confecció català, així com altres tallers.

DISC ANUL·LAT

Recentment, el disc que prohibeix entrar a la Plaça Major als vehicles procedents dels carrers Vanrell i d'El Mig, ha estat anul·lat.

Creim que haurà estat una bona mesura, que els conductors agrairan.

L'AJUNTAMENT INFORMA

“X FIRA DE SA PERDIU” i “I^a DE CAÇA”

Dins un ample programa en el que hi figuren a més de les tradicionals exposicions, el “I Campionat de Caça, modalitat ‘San Umberto’”, el “Campionat de Balears de Ca Eivissenc”, una “Gran tirada de Coloms”, interessants taules rodones i una “Caceria de perdius, faisans i coloms; els dies 2, 3 i 4 de desembre se celebrarà la “X Fira i mostra de sa Perdiu” i la “I Fira de Caça”.

Enguany i coincidint amb la celebració de la “X Fira i Mostra de sa Perdiu” se celebrarà també la “I Fira de Caça de Mallorca”.

Aquest esdeveniment tindrà lloc els dies 2, 3 i 4 del proper desembre i s'emmarcarà dins el programa oficial de “Sa Fira” de Montuïri. El seu pressupost passa els cinc milions de pessetes.

L'èxit obtingut per espai d'una dedicada a animat a l'Ajuntament, a la Societat de Caçadors i a l'Associació de Caçadors de Perdius amb reclam a montar una original fira dedicada a la caça a fi “d'intentar donar a dit esdeveniment un caràcter cultural i econòmic i, d'aquesta manera, donar sortida a les més de 30.000 llicències de caça amb què compta la nostra Comunitat Balear”.

Encara que la “I Fira de Caça” ocupi bàsicament els esmentats dies 2, 3 i 4 (divendres, dissabte i diumenge) de dit mes de desembre, s'han programat altres activitats a nivel insular durant el precedent mes de novembre. Es per això que s'ha convocat el “I Campionat de Caça, modalitat San Umberto” mitjançant la disputa de tres proves, els dies 6, 13 i 20 de novembre en els pobles de Muro, Santa Maria (o Pollença) i Montuïri, respectivament. A més, el diumenge anterior a sa fira hi haurà la tirada de coloms “colombaire”, i també s'hi podrà afegir la celebració del campionat de Balears de ca eivissenc, la convocatòria del qual encara no està, de moment, dictaminada.

TRES DIES DE FIRA

El divendres 2 de desembre, a les 6 de l'horabaixa, està prevista la inauguració de la “I Fira de Caça”, la seu de

la qual estarà en un pavelló cobert que expressament haurà construït “Ifebal” a la pista poliesportiva d'Es Dau. Aquest pavelló cobert ocupa més de la meitat del pressupost ferial, el qual oscil·larà a l'entorn dels cinc milions i mig de pessetes.

Per a la nit d'aquest primer dia està anunciada una taula rodona amb el tema “Races autòctones de cans de caça i veterinària”.

Dos actes destaquen el dissabte 3 de desembre: la “Cacera de perdius, faisans i coloms” i la taula rodona a les 8 del vespre sobre el tema “Sistema de caça i repoblació de la perdiu”. Intervendran Félix Pérez Pérez, catedràtic universitari de veterinaris de Madrid i Joan Delibes (fill del mestre de la narrativa moderna castellana Miquel Delibes, autor —entre altres— de la novel·la “Los Santos Inocentes”), el qual és director de la revista “Trofeo”. En aquesta taula rodona també hi haurà representació de l'Associació d'Arms i de la Petita i Mitjana Empresa, la qual disposarà de cinc o sis ‘stands’ en el pavelló de la fira.

Diumenge dia 4 de desembre serà el dia de “Sa Fira de Montuïri”. Aquest dia hi haurà tots els actes pròpis de “Sa Fira”. També se celebrarà la “X Fira de sa Perdiu a Mallorca”, tal com ve essent habitual aquest primer diumenge de desembre. Per altra part hi haurà també l'exposició dels cans guanyadors dels diferents concursos. El pavelló cobert de la “I Fira de Caça” romandrà obert durant tot el dia; i a les cinc i mitja de l'horabaixa es farà l'entrega dels diferents trofeus per a continuar després un fi de festa.

EXPOSITORS

Dins l'edifici cobert d'Es Dau i durant els esmentats dies 2, 3 i 4 de de-

sempre es podran visitar els nombrosos “stands”, tots ells relatius al tema monogràfic de la caça. De moment s'han confirmat els “stands” de cuina de caça, literatura de caça, armes de caça antigues, articles tradicionals de caça, literatura de caça, cartutxos, escopetes, complements de caça, Conselleria d'Agricultura, Societat de Caçadors de Montuïri, revista “Caza y Pesca”, revista “Trofeo”, revista “Federcaza”, Federació Balear de Caça, “Perdices Altube, S.A.”, clínica de cans, menjar per a cans, explotacions cinegètiques i exposicions de treballs socials de societats federades. A l'exterior hi haurà dues exposicions de cans de raça per a caça, una de viviers de cans que hi ha a Mallorca i una altra de la península.

OBJECTIUS CULTURALS I ECONÒMICS

La “I Fira de Caça”, la qual compta amb les subvencions de l'Ajuntament de Montuïri i el patrocini de la Conselleria d'Agricultura del Govern Balear i del Consell Insular de Mallorca, pretén tres objectius fonamentals: “La potenciació socio-cultural de Montuïri”, “la mentalització cultural del caçador”, i “l'alternativa de zones agrícoles rurals”.

Figuren com a caps de l'organització i responsables, Joan Antoni Ramonell Amengual, Batle de Montuïri, Joan Beltran Solivellas, President de la Societat de Caçadors de Montuïri i Joan Miralles Julià, President de l'Associació de Caçadors de Perdius amb reclam de Balears.

S'HA DIT QUE...

... es mes passat En Xerrim se passà. En aquest pas, aviat mitja revista estarà dedicada an es "S'ha dit que..."

—oOo—

... En Xerrim, per sa seva part, accepta aquesta crítica —per això en aquest número voldríem esser més breus i ponderats (veurem si podrà ser)— i també admet totes ses enhorabones rebudes per tot "lo" que va sortir es mes passat.

—oOo—

—oOo—

... No tenim consol. Dia 13 de setembre tothom bufava i comentava: "quina calor que fa, sa brusca de dilluns encara ho ha encès més". L'endemà, dia 14, sa majoria amb jaquetes posades deia: "quin fred que fa, és que ha vengut tot de cop". No hi havia tant per tant.

—oOo—

—oOo—

... qui tenia motiu de bufar i tremolar era es bargantell que a altes hores de sa nit feia brunyir sa moto per davant cas batle, amunt i avall. En Ramonell acabà sa paciència i va recórrer a ses tàctiques pedagògiques tradicionals: pegà tirada a un poal d'aigua i la tirà sobre es motorista. Sa història no acabà aquí. Llavors es batle pujà cap a plaça per veure qui era es subjecte, però qui va veure i sentir va ser son pare de s'al.lot que li va transmetre en directe tot quant havia de dir.

—oOo—

... s'Ajuntament ja prepara es programa de Sa Fira. Aquesta vegada s'hi ha posat amb temps. Es una bona manera d'evitar es desgavell que hi hagué amb so de ses festes de Sant Bartomeu.

—oOo—

... sa vegada que n'Amador Bauzà ha anat amb sos peus més alts, va ser un dimarts i tretze quan sortia de s'Ajuntament amb un xec firmat amb un valor de prop de dos milions i mig de pessetes. L'home va estar a punt de fer una "burrada", però va reaccionar pensant que es doblers que eren de "Ràdio Murta" no el podien fer feliç, a ell, i acabà ingressant es taló a sa llibreta corresponent.

—oOo—

... no hi havia qui aguantàs es perfum que se sentia es vespres d'estiu, a Plaça, quan passava es camió des fems. Tot eren flastomies, llamps i pestes que li enviaven es qui tan plàcidament estaven asseguts davant Can Pieres. Vos assegur que n'hi feien de lloc!

—oOo—

... aquestes "oloretas" fins i tot foren motiu que un diari de Ciutat en publicàs una ben documentada "carta al director" d'un montuïrer indignat. I hi pegava fort, contra es responsables!

—oOo—

... però... s'ha de dir tot: si es qui treuen es fems, en lloc de fer-ho dins poals (com és sa majoria) tenguessin sa delicadesa de posar-los dins bosses de plàstic, fermades, no sols facilitarien sa feina an ets homes des camió —que ja és molt—, sinó que també se suprimirien ses males olors que "embafen" quan un hi passa per devora.

—oOo—

... sa gent jove montuïrera demana: ¿Què passa amb so "Local Jove"? ¿Per què s'espera tant que hi hagi una persona encarregada i que doni vida an es local i organitzi ses possibles activitats?

—oOo—

... es diumenge següent a ses pluges de setembre, no se podia trescar per cap carrer que no sentissin una oloreta de caragols... que hauria fet rompre es dejuni a un sant. Hi ha que veure lo saborosos que són aquests inofensius i banyuts animalets!

—oOo—

... no hi ha dret que per part de s'Ajuntament o municipals o Guàrdia Civil es permetin tanta velocitat o renous excessius a ses motos, sobretot en Es Dau. Qualque dia hi haurà un greu accident i llavors s'hi posarà remei.

—oOo—

... ningú controla es vehicles que circulen sense llum ni es que puguen en direcció contrària es primer tros des carrer d'Es Pujol.

—oOo—

¿Qui en diu més?

... hi ha moltes queixes contra es "laissez-faire" de s'Ajuntament en matèria de construccions. Passant pe s'Avinguda d'"Es Dau" qualsevol de sentès coneixerà que una nova edificació desentona totalment de ses altres. Critiquen i diuen que sa llei s'ha de fer complir per un igual a tots, sense mirar ni compromisos, ni ideologia, ni res.

—oOo—

... sa Comissió d'Agricultura de s'Ajuntament hauria de retre més visites pe camins de fora vila. Així comprovaria es mal estat des camí que va a Can Pera Son Berenguer i Son Renou, i veurien com per allà hi passa molta gent i necessita unes bones milliores.

—oOo—

... hi ha gent que no comprèn com és que BONA PAU fa entrevistes a persones que han destralejat contra sa revista i que, inclús, de males maneres, s'han despuntat d'ella. (Encara n'hi ha qui ignoren que BONA PAU no guarda rancor ni venjança contra ningú).

—oOo—

... han estat molt comentats es cartells convidant a matricular-se a s'educació d'adults. Lo que sa gent no sabien si es tractava d'educació vial, urbana, diplomàtica, de bons modals o altres. Conque qui més qui manco es té per educat, no sabem gens com haurà anat aquesta matrícula.

EN XERRIM

DE CADA DIA DISMINUEIX LA GENT QUE POT MALVIURE DEL CAMP

SEGONS EN JOAN MAS "COLLET, DÉGUT A QUE EL TREBALL AGRÍCOLA S'HA MECANITZAT, S'HAN PERDUT MOLTES FEINES I COSTUMS DE LA PAGESIA

A Montuïri, com a la majoria dels pobles pagesos de l'illa i possiblement d'Espanya, resta poca gent que es dediqui exclusivament a les tasques del camp. La majoria dels qui encara conren el seu troç ho fan els caps de setmana, i no com a professió, sinó més bé com afició o com apreï a una herència que no volen abandonar, motiu pel qual moltes finques estan mal explotades per no dir abandonades.

Així com estan avui les coses, és poca la gent que pot malviure del camp. Si els nostres padrins hi vivien era perquè es conformaven amb tan poc com guanyaven, no disposaven d'altre medi i

limitaven les seves despeses a les curtes entrades. Però avui és molt difícil que una família, que sols conra unes poques quarterades en pugui viure. Aquest és, tothom ho sap, el principal motiu pel qual molta gent s'ha vist obligada a cercar una altra ocupació.

Una bona planificació de cultius a gran escala i disposant d'uns mercats on poder-los donar sortida, sí; però a això sols ho podran fer un número limitat de persones del poble.

Aquest és, en síntesi, el que es desprèn del que ens diuen els qui toquen el tema amb les seves mans.

El proper 21 de gener complirà 40 anys En Joan Mas Martorell, un home a qui tots els montuïrers coneixen com a "Collet". Des que tenia 14 anys es dedica exclusivament a l'agricultura, fa de pagès, conra les fèrtils terrers dels nostres camps, a les quals coneix molt bé per haver-les tractades durant 25 anys. Això fa que li poguéssim fer preguntes com les següents:

—¿En quin tipus de cultius es fonamenta la vostra agricultura?

—La nostra economia principal està basada en les hortalisses i també un poc

en els cereals, així com ametlers, garrovers, etc...

—¿Quins mesos són els que donen més rendiment econòmic?

—Juliol, agost, setembre i octubre —ens va respondre sense pensar-s'ho gens—.

—¿Quins conreus afavoreix el nostre clima?

—Per a alguns cereals el clima d'aquí és bo; també per a algunes hortalisses, com per exemple espinacs, bledes, porros, juevert, alls i tomàtiques tardanes.

En Joan "Collet" es va aturar un moment per atendre els entrevistadors

De la branca dels arbres fruitals, l'albarcoquer és dels més cultivats.

—¿Com és el terreny montuïrer?
—Es un terreny naturalment pla. La terra de la vila és bastant argilenc. Però per fer planters s'ha d'emprar terra de mata. La terra argilenc va molt bé per al conreu que us he indicat.

—¿Està molt mecanitzat el treball agrícola que practicau?

—Encara empram a vegades alguna cosa tradicional, però està tot mecanitzat.

—¿Quin sistema emprau per regar?
—Encara hi ha plantes que les regam per baix, però a la majoria les regam per goteig o amb aspersors.

—El terreny que cultivau, ¿és vostre o el conrau a mitges?

—Un deu per cent és llogat, però la resta és meu, ja que el meu sistema de cultiu és familiar.

(Aquí ens aturarem una estona; mentre trestant l'amo En Joan ens va convidar a berenar d'una cosa que se sol menjar)

"L'hivernacle és un gran avanç dins l'agricultura"

"El món rural depèn del de la gran ciutat"

molt a fora vila: "pa amb oli". Ell mateix ens ho va preparar. Va ser molt bo. Seguidament tornarem a la nostra tasca de periodistes amb aquesta pregunta:)

—¿Estau afiliat a cap sindicat?
—Sí —ens respongué mentre es grata la cara—,estic a la "Unió de Pagesos" ja que les seves reivindicacions són la defensa de l'explotació familiar.

—Llevat de la "Unió de Pagesos", ¿estau associat a algun altre lloc?

—Sí —ens va contestar tot d'una—. Estic associat a la cooperativa de Montuïri.

—I de doblers, ¿com anau, a la cooperativa? ¿Rebeu subvencions?

—Sí; rebeu una petita subvenció —ens respongué tot llamentant-se—. A Mallorca no hi ha cooperatives modernes, perquè el caràcter mallorquí és individualista.

—¿Quins són els principals mercats de l'illa?

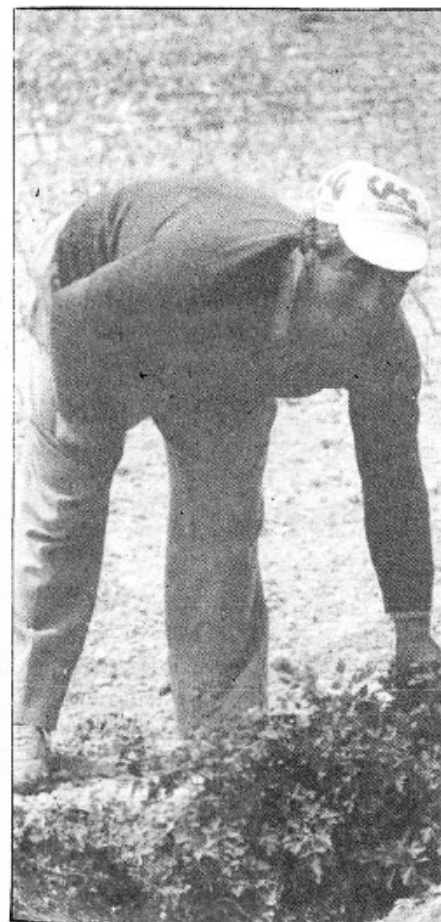
—Els productes que es fan a Mallorca se solen dur al "Merca-Palma" directament.

—¿Qui acudeix a comprar allà?
—En el "Merca" no només hi com-

"A Mallorca no hi ha cooperatives modernes perquè el caràcter mallorquí és individualista"

"A l'hora de les eleccions els partits polítics es preocupen de l'agricultura"

La feina del camp s'ha mecanitzat, però certs treballs s'han de fer com abans

pren els majoristes, sinó que també hi acudeixen els detallistes, o sia els botiguers.

—¿Com és la vostra manera de viure?
—La meua vida és bastant normal. Faig feina al camp tot el dia i quan arriba el vespre vaig a dormir a la vila. Si bé hi ha gent que viu sempre en el camp.

—¿Quina diferència veis entre el món rural i el món de la gran ciutat?

—El món rural és molt diferent del de la gran ciutat, però no oblidem que l'un depèn de l'altre.

—¿Quina és l'estructura econòmica del mercat central o "Merca-Palma"?

—Es una empresa composta per l'Ajuntament de Ciutat, que en té un 51 per cent i "Mercasa" que poseeix el 49 per cent.

—¿Quina és la vostra opinió sobre l'activitat agrària dins la nostra comarca?

—Crec que és bastant important.

(Volem saber la diferència entre el cultiu de temps enrera i el d'ara. Per això li preguntarem:)

—¿En quins aspectes principals es distingeix l'agricultura d'abans de la dels nostres dies?

—Hi ha molta diferència. L'agricultura d'abans es basava en els cereals, engreixar porcs, recollida d'ametles i garroves... Ara s'han perdut molt totes aquestes feines i costums.

—¿Utilitzau hivernacles pels vostres cultius?

—No —ens respongué rotundament—. No en fas ús d'ells perquè el pla té un mal sol i una mala climatologia. Consider, però, que l'hivernacle és un gran avanç dins l'agricultura.

—Ja per acabar voldríem fer-vos una pregunta diferent: ¿Podríeu dir-nos si hi ha cap partit polític que vertaderament es preocupa de l'agricultura?

—Sí —ens va respondre tot rient i decidit—. A l'hora de les eleccions, tots.

I rient amb aquesta contestació, el vàrem deixar, segons ens va parèixer, satisfet de les seves respostes.

Antoni Mesquida Llinàs
Joan Josep Mas Tugores
Pere Cerdà Linares
Alumnes del Col·legi Públic "Joan Mas i Verd"

UN ALTRE PAGÈS PARLA DEL CONREU DEL CAMP A MONTUÏRI

Jaume Alcover "D'Es Castellet"

El fill d'En Jaume Alcover "d'Es Castellet" féu una entrevista al seu pare, un pagès del nostre poble de 42 anys. En ella, com es podrà veure, ens dona notícia dels actuals tipus de conreu que abunden a Montuïri, ens parla de les relacions dels mercats comarcals, del treball agrari i de l'acció geogràfica de la distribució dels espais segons els diferents cultius:

Aquestes foren les preguntes i respostes:

—¿Com són les unitats de conreu?

—La gent de Montuïri té molts de trossets petits i dispersos on el que es cultiva més són productes de secà. Manco qualque excepció que té una gran finca i només fa hort.

—¿Quins són els productes majoritaris?

—Els productes de secà, que són: blat, civada, ordi... Després hi ha l'ametlla. Jo també faig hort.

—¿Són de propietat les unitats d'explotació, o de parceria?

—Són de propietat, manco qualcuna que està veïnat de les nostres finques, que les tenc a parceria, però són molt poques.

—¿Existeix algún sindicat agrari?

—No; però hi ha una cooperativa que abans era dels montuïrers; però, com que cada vegada tenien més deutes, la varen llogar a l'agropequària per pagar uns crèdits.

—Com són les condicions de vida dels camperols?

—Jo trob que són iguals que les dels altres ciutadans.

—¿Són treballadors estables o estacionals?

—Els qui vénen a fer feina a ca meva són estacionals.

El terme de Montuïri abarca 3.108 hectàrees, de les quals 2.654 són terres que es dediquen a conreu. Sols fa sis anys hi havia 405 explotacions. D'elles 277 tenien menys de 5 hes. i 9 en tenien més de 50.

—¿Quins són els principals centres cap a on s'orienten els productes agraris comarcals?

—Dins la nostra comarca realment no hi ha cap centre a no ser la cooperativa, on només hi solen dur els montuïrers, i sols hi comercialitzen productes de secà.

—¿I les hortalisses, on es porten?

—Els productes de l'hort es duen al mercat intercomarcal, que és el Merca-Palma. Encara que jo no els hi dugui perquè faig poc hort i veng a un majorista (persona que compra a més baix preu els productes de l'hort i després els ven a més elevat) que hi ha a Montuïri; i n'hi ha més d'un.

—¿Com comercialitzau el bestiar?

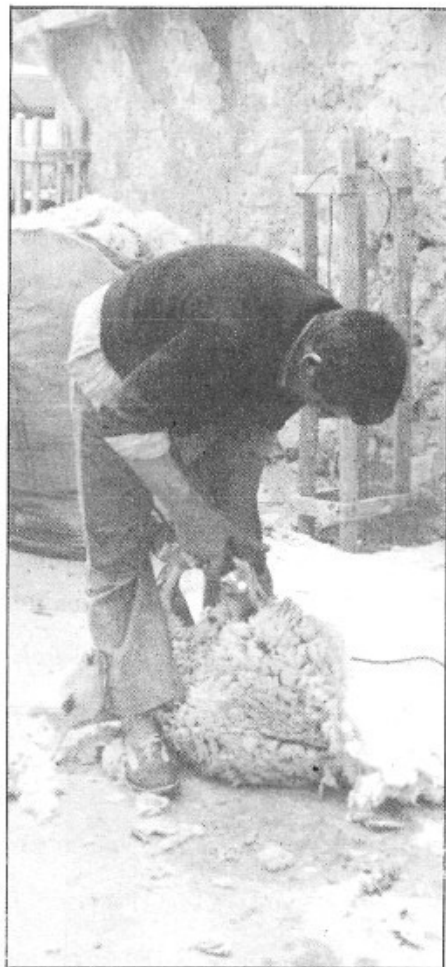
—La carn, la se'n du un mercader (persona que compra animals i després els ven, i segons el que li abonen a l'escorxador en paga al pagès que li ha venut l'animal), i després aquest el du al mercat intercomarcal que és l'escorxador del Merca-Palma.

—¿Hi ha bons camins agraris?

—Per allà on jo tenc les finques, sí, però n'hi ha que no estan tan bé.

—¿Existeix una relació de dependència entre l'ocupació, la distribució, l'habitatge, etc.

—Els pagesos que es troben prop de ca meva són quasi tots cosins i ens duim molt bé. Cadascú té el que és seu, tots tenim tractor. Un disposa d'una sembradora, un altre d'una embaladora... i com que estam molt units deim: "tu em sembles i després jo et regalaré s'embalar", i ens arreglam així. Però veig que de cada vegada hi ha més pagesos que volen tenir la seva pròpia maquinària; i aquest

Les activitats dels petits pagesos són molt variades. Una d'elles és la de tondre ovelles abans de l'estiu.

cas no és el meu. La maquinària que jo tenc és el tractor, remolc, sembradora i una abonadora. També poseesc un motor de treure aigua per poder regar l'hort.

—¿És important l'activitat agrària a la nostra comarca?

—El Pla, que és la meva comarca, és una terra coneguda com una de les més agrícoles en productes de secà; però ara ja hi ha molta gent que fa hort; per això hi ha policultiu.

—¿Considerau que hi ha poca gent que es dedica a l'agricultura?

—Antigament hi havia molta més gent que s'hi dedicava, però ara ja n'hi ha molta menys.

Rafel Alcover Amengual

DADES ESTADÍSTIQUES SOBRE LA SITUACIÓ I APROFITAMENT DE LES TERRES DE MONTUÏRI

Hem volgut oferir un resum de la situació agrària a Montuïri, segons les darreres dades de 1986, que fan referència a 1982.

Perquè el lector pugui establir una comparació amb Mallorca, cal dir que l'extensió de la nostra illa és de

Hectàrees	366.769
de les quals, hi ha,	
De secà, Hes.	347.140
De reguiu, Hes.	19.629

En concret, el terme de Montuïri abarca una superfície de

Hes. censades	4.039
Hes. cultivades de secà	3.295
Hes. " de reguiu	120

Pel que fa referència a explotacions agràries, Montuïri disposa en total de

Hectàrees	3.108
Hectàrees llaurades	2.654
" no llaurades	454

(Aquesta darrera xifra es refereix a prades, praderes, boscs, etc.)

Les 2.654 hes. llaurades, s'aprofiten d'aquesta manera:

Herbacis, Hes.	1.843
Olivar, Hes.	1
Vinyes, Hes.	35
Fruitals, Hes.	756
La resta, Hes.	19

Per altra part, les 2.654 hes. llaurades es troben explotades de la següent manera:

En propietat, Hes.	800
Arrendades, Hes.	442
Amitges, Hes.	1.405
Altres, Hes.	7

Cal assenyalar, però, que la superfície total de les explotacions censades és de 3.116 hes., distribuïdes així:

En propietat, Hes.	845
Arrendades, Hes.	519
Amitges, Hes.	1.734
Altres, Hes.	18

La maquinària agrícola a Montuïri es distribueix així:

Tractors	183
Monoculturs	60
"Cossetxadores"	24
Altres màquines	46
Total	313

Persones empresàries del camp, a Montuïri, segons edat:

De menys de 35 anys	12
De 35 a 54 anys	191
De 55 a 64 anys	131
De més de 65 anys	71
Total	405

De les quals, la seva ocupació principal és aquesta:

Agrícola	248
No agrícola	88
Altra	69

L'extensió total dels "Cotos" privats de caça, l'any 1986 eren :

"Cotos" hes.	3.035
No "Cotos", Hes.	73
(O sia, que pràcticament tot el terme està vedat, manco 73 hes.)	

Ajudes familiars rebudes 200

(Nota.- Aquestes dades s'han recollit de *DADES BALEARIS 1986*, editat per la *Conselleria d'Economia i Hisenda del Govern Balear. Institut Balear d'Economia.- Palma, 1988*).

PRESENTACIÓ DE LA "X FIRA DE SA PERDIU" I "I FIRA DE CAÇA"

El passat 14 de setembre fou presentada a la Sala d'actes de l'Ajuntament la "X Fira de Sa Perdiu" i la "I Fira de Caça".

L'acte fou presidit per Batle, Joan Ramonell, pel President de la Societat de Caçadors, Joan Beltran i pel President de l'Associació de Caçadors de Perdius amb Reclam, Joan Miralles Julià.

A l'acte hi foren convidats els mitjans de comunicació de Ciutat i també BONA PAU.

La Beatificació de Fra Juníper

Fra Juníper fou beatificat el 25 de setembre passat, i a la cerimònia hi assistiren molts de mallorquins. El dia següent, la petrera Isabel Salom va tenir l'honor de presentar al Papa un preciós brodat de les dones del poble del nou beat.

SOCIETAT DE CAÇADORS DE MONTUÏRI

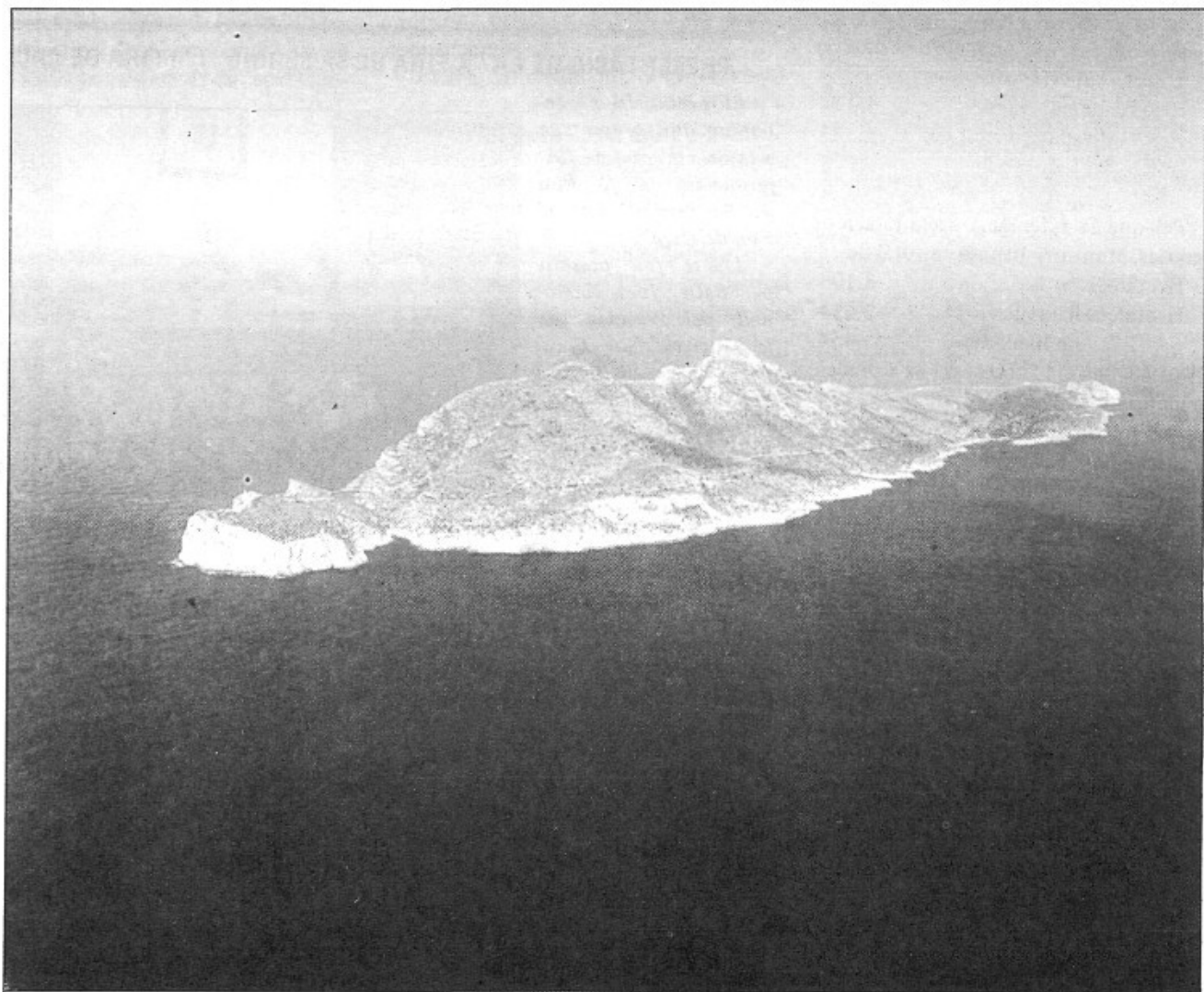
La Junta Directiva de la Societat de Caçadors de Montuïri, en data 22 de setembre passat informà als seus socis mitjançant una circular en la qual els notificava que a la darrera Assembla de Socis, celebrada el passat 8 de juliol en el local de l'Ajuntament, es va decidir crear una "zona de reserva" o "refugi de caça", per un any. Es tracta de les finques compreses entre Sa Farinera o Sa Cova, carretera de Palma, carretera de Randa, camí de Porreres fins el creuament del polvorí o camí Son Ribes, i després aquest mateix camí de Son Ribes que ve fins a Sa Cova (carretera de Palma).

A partir del diumenge dia 2 d'octubre, que s'obri per a les perdius, ja hi haurà les plaques posades.

Com es pot veure, les finques que hi queden compreses són Son Bascos i Son Rubí.

CONSELL INSULAR DE MALLORCA

ENHORABONA MALLORCA
“ SA DRAGONERA ÉS NOSTRA ”

Joan Mas Verd, "batle de les escoles"

S'ESFORÇA PER LA CULTURA I LA CONVIVÈNCIA PACÍFICA

Quan el director de BONA PAU em va proposar fer un escrit sobre un "montuïrer que hagi deixat petjada", vaig pensar tot d'una en l'amo En Joan Collet. La seva herència és ben clara, tots la coneixem. Les Escoles i el Cementeri són, tal vegada, la millor herència que es pot deixar per als vius i per als morts.

I vet aquí que a l'hora de posar-me a escriure, em don compte que m'era molt difícil. Jo sabia algunes anècdotes, perquè havia parlat d'ell moltes vegades amb la seva vídua, madò Margalida. Però coneixia poc el seu pensament, sols unes paraules que el meu padrí repetia sempre que el recordava: "Al.lots, feis bonda".

Així que vaig pensar que el millor era acudir a persones que el conegueren bé, i especialment als articles que ell havia escrit, perquè d'aquesta manera coneixeria directament les seves idees. Les persones que m'han ajudat són la seva filla Francisca i l'amo En Mateu Miralles. Els articles, per desgràcia pocs, perquè molts s'han perdut, corresponen a diaris de tendència republicana, com eren "Tribuna Libre", "Ciudadanía" o "El Republicano".

De tots n'he tret unes idees que crec poden servir per donar a conèixer una de les persones més preocupades pel progrés del nostre poble i, a la vegada, menys conegut de les generacions joves, i tal volta no tan joves, per molt que la seva vida ha estat aquests darrers anys repetidament recordada.

BIOGRAFIA

Donarem primer un breu repàs a la seva biografia:

Va néixer el 28 de desembre de l'any 1.900. Fill de Gaspar Mas, pagès, i de Francisca Verd, mestressa d'escola. Estudià als frares jesuïtes, i en va sortir quan ja li faltava poc temps per dir missa. Després de casat, va viure deu mesos a Cabrera i, tot just retornat, es va dedicar a la política, ingressant primer al partit Republicà Radical dirigit per Alejandro Lerroux, que havia estat fundat a Montuïri pel seu cosí Joan Verd. Encapçalà la llista d'aquest partit a les eleccions de 1931, i la seva candidatura conseguí majoria absoluta: set regidors. Va esser el batle fins al febrer de 1936, en què triomfà el Front Popular, quan l'agrupació republicana montuïrera s'havia passat al partit d'Esquerra Republicana de Manuel Azafia. El mataren, juntament amb altres republicans, al cementeri de Palma el 3 de setembre de 1936.

De la seva mare i de la seva formació al seminari del jesuïtes li varen quedar unes fermes creences religioses, que potser també li ajudaren a adherir-se al regeneracionisme polític que predicaven els partits republicans.

PROGRAMA POLÍTIC

Del seu "prògrama" polític en destacarem alguns punts. Copiaré textualment alguns paràgrafs dels seus articles perquè crec que no ho sabria expressar millor.

Per millorar el nivell de vida dels treballadors, és necessari donar-los més cultura. D'aquí que la seva gran il·lusió, contra tota adversitat i propaganda de les dretes, fou la de construir el Grup Escolar. Segons ell, "los maestros deben preparar a los niños para que sean ciuda-

danos de una gran España libre i culta" ... "La enseñanza es necesaria para equipararnos a los demás pueblos libres y progresivos".

A més de les escoles i el seu equipament, conseguí la cantina, subvencionada, i una biblioteca per al poble de més de 300 volums.

L'Ajuntament ha de tenir una administració transparent. Cada any donava compte, en un bàndol, de la liquidació de les arques municipals.

No només serveixen per governar uns pocs rics, els cacics. Aquests, que havien dominat el govern municipal des de sempre, ja havien demostrat prou la seva incapacitat per introduir millores per al poble. Els pobres, amb una actuació correcta, podien ser igualment vàlids.

DEFENSOR DE LA CONVIVÈNCIA

Creia també en la unitat de les escoles per damunt de les diferències de programa i dels interessos. Ja el 1932, davant la proliferació de partits republicans i d'esquerres en general, cridava l'atenció perquè seria, a la llarga, un mal i escrivia: *...¿Por qué no borramos de nuestros corazones este encono?... ¿No os da vergüenza lo que está pasando?..*

(Continua a la pàgina següent)

Joan Mas i Verd pronuncia un dels parlaments inaugurals del nou Centre

Tercera Edat

GELATADA DE FI D'ESTIU

El darrer dissabte de setembre, dia 24, l'Associació de la Tercera Edat de la vila va celebrar l'acabament d'estiu amb una gelatada amb ensaimada, com ha vingut fent aquests quatre darrers anys.

Dins aquesta "festeta" també s'hi va incloure l'actuació de "Els Valldemossa", conjunt que, patrocinitat per "Sa Nostra", va agradar molt i els nostres majors pogueren gaudir d'un horabaixa festiu.

El fet de fer-se en Es Dau, dóna més amplària i tothom en surt més satisfet.

JOAN MAS I VERD

(Ve de la pàgina anterior)

Organicemos una alianza... para implantar nuestros ideales, nada de sectarismos, sino libertad, justicia y respeto mutuo.

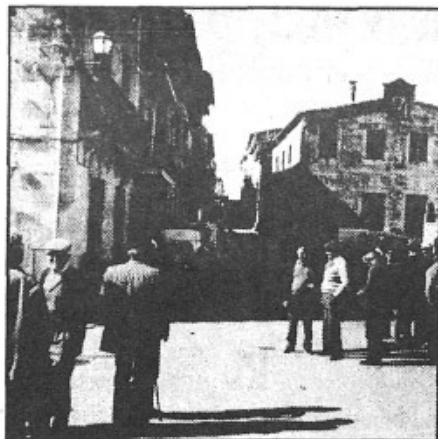
Fermentament convençut d'aquestes idees, estava sempre disposat a defensar-les i no dubtava en donar la cara i retar els detractors: *"Cuando oigais decir que el Ayuntamiento ha hecho o hace tal o cual cosa injusta o deshonrosa en la administración municipal, preguntad al difamador si está dispuesto a sostenerlo ante el Ayuntamiento"*.

Aquesta defensa fervorosa, de paraula, mai volia que es transformàs en un enfrontament violent. Al contrari, davant les acusacions i per contenir els joves, sovint massa impetuoses, la seva prèdica era sempre la mateixa: *"Orden, paz y serenidad es lo que os pide vuestro alcalde"*. *"Al.lots, feis bonda"*.

La gent el seguia, o almenys la majoria de la gent, perquè va saber connectar amb el poble, amb les seves aspiracions, amb les seves necessitats.

Per acabar, i parafraçant Joan Miralles i Monserrat, jo tampoc no el vull santificar. Els seus defectes tendria, com tota persona nada. Però va ésser essencialment un home bo. I la història s'ha encarregat de demostrar que tenia raó. Avui tots li agraïm el seu esforç per la cultura i per la convivència pacífica.

Joana Martorell Nicolau

Direccions prohibides

Està clar que les lleis no estan fetes per empipar el poble sinó per ajudar i afavorir la convivència dels ciutadans. Per això mateix les lleis i normes dictades de cara al bé comú s'han de respectar. Entre aquestes hi entren sens dubte les de circulació.

Voldríem insistir que hi ha gent que no respecta certs senyals de tràfec, especialment als lots i persones de la tercera edat —que solen ésser els més perillosos— i circulen amb bicicletes i motorets. Aquest cas es pot veure amb certa freqüència al carrer de Sant Bartomeu. Convendria tenir-ho tots ben present per tal d'evitar possibles desgràcies.

Volem també recordar el que ja dèiem en una altra ocasió respecte del creuer del carrer de Vanrell amb el que puja de Plaça. Creim que seria bo posar-hi una indicació de cedir el pas. Resulta que els vehicles que pujen de Plaça es pensen tenir la preferència i en realitat no és així, ja que aquests surten de l'esquerra als provinents del carrer Vanrell. Els de la vila ho sabem, però els externs s'exposen a no fer massa returada, donat que no hi ha cap signe que ho indiqui, motiu per qual pensam que un "Cedi el pas" seria la cosa més correcta. De fet són ja molts el qui es returen a l'esmentada confuència dels dos carrers.

De les Escoles

COMENÇAMENT DE CURS

En el present curs escolar 1988-89, el Col·legi Públic d'E.G.B. i preescolar "Joan Mas i Verd" completa tot el seu ensenyament en català, el qual fou iniciat l'any 82-83. Aleshores, Montuïri, entrant dins el col·lectiu de les primeres "Escoles Mallorquines", fou una de les pioneres en impartir l'ensenyament en la nostra llengua en els cursos de preescolar i cicle inicial d'E.G.B.

Des de llavors, cada any han anat incorporant-se en aquest sistema, els alumnes d'un nou curs, fins que ara s'ha arribat al vuitè i darrer. Així tot l'aprenentatge, els dos cursos de preescolar i els vuit d'E.G.B., es fa en català.

PROFESSORAT

Dels onze professors del Col·legi, nou tenen plaça com a propietaris definitius i dos com a provisionals. El quadre pedagògic —el professorat— per aquest curs 88-89 romangué de la següent manera:

Presc. 4 anys	Aina Ferrer Torrandell
Presc. 5 anys	Miquel Oliver Trobat
1er. Curs	Antònia Puig Mesquida
2on. Curs	Jerònia Oliver Rotger
3er. Curs	Catalina Martorell Llaneras
4rt. Curs	Magdalena Mayol Mas
5nt. Curs	Josep Maria Munar Vic
6è. Curs	Gabriel Miralles Pizà
7è. Curs	Joan Sorell Juan
8è. Curs	Gabriel Gomila Jaume
Ed. Física	Guillem Fiol Tomàs.

Imparteixen l'educació a les dues unitats de la guarderia municipal les professores Lluïcia Cifre Rodríguez i Paula Ribas Verd.

ESCOLA DE MUSICA

El Patronat de Música de Montuïri ha contractat un nou professor per, juntament amb els dos anteriors, impartir les classes de solfeig i instrument el curs 88-89. Es diu Onofre Servera, de 62 anys, natural de Porreres, toca l'oboè a la Banda Municipal de Palma i ha dedicat tota la vida a l'ensenyament, destacant dotze anys al conservatori de l'Havana.

Per part dels equips de futbol base de Montuïri Començament il·lusionat d'una nova temporada

BENJAMINS

Comencen la lliga precisament el primer dia d'aquest mes d'octubre. Estan inclosos en el grup del Pla de Mallorca juntament amb altres onze equips: Sant Jaume de Binissalem, Llosetenc, Alaró, Maria de la Salut, Sineu, Lloret de Vista Alegre, Santa Maria, Algaida, Consell, Margaritense i Porreres. Com veim, els rivals seran diferents de l'any passat dels quals només queden els al·gaidins i els porrerencs.

No poguérem publicar la relació de jugadors d'aquesta categoria a l'edició del mes passat perquè no estava decidit quins integrarien el número de 20 que està establert. Disposam ja dels 17 nins que tenen la fitxa feta, als quals se n'hi afegiran tres fins a completar aquest número de vint. Són: Guillem Andreu Amengual, Joan Sampol Roca, Gabriel Amengual Martorell, Jaume Alcover Mayol, Joan Socias Fiol, Antoni Verger Cerdà, Bartomeu Bennassar Verger, Cristòfol Amengual Nicolau, Joan Mesquida Llinàs, Jaume Rossinyol Garcia, Joan Mateu Sbert, Josep Mateu Sbert, Rafel Honorat Ribas Mayol, Ivan Cidale Cerdà, Miguel Canyellas Ramonell, Miquel Lladó Pocoví i Cristòfol Andreu Amengual. Circumstància curiosa és que d'aquests 17 jugadors, els onze anome-

L'equip de Benjamins de Montuïri que va participar en el darrer Torneig de sa Llum

nats en primer lloc tots pertanyen al mateix curs de cinquè. Per amistat no mancarà!

A més de Gaspar Socias, actuarà com a Delegat el veterà Cristòfol Cerdà, "es padri" dels "benja".

Ja que oferim la plantilla del més jove equip montuïrer, hem volgut incloure la classificació final d'aquests benjamins de la passada temporada. Com es pot observar, varen quedar sub-campions (la millor classificació des de l'existència de l'equip) i foren els futbolistes locals que assoliren el lloc més alt. Fou aquesta:

	J.	G.	E.	P.	F.	C.	P.
C.D.Campos	28	27	1	0	236	16	55
Montuïri	28	21	4	3	106	29	46
Porreres	28	18	6	4	105	43	42
Son Servera	28	20	1	7	126	32	41
U.D.Barracar	28	15	4	9	103	46	34
Avance-Artà	28	14	6	8	95	77	34
Barracar Atco.	28	15	1	12	79	74	31
Espanya	28	13	5	10	64	69	31
Escolar	28	11	5	12	57	60	27
Porto Cristo	28	10	2	16	55	96	22
Ses Salines	28	9	2	17	40	93	20
Cardassar	28	5	4	19	29	108	14
Algaida	28	5	4	19	54	112	14
Molí Nou	28	4	1	23	27	171	9
Sant Joan	28	0	0	28	12	187	0

ALEVINS

Militen en el grup B de la III regional. La lliga comença dia 15 d'octubre i acaba el 3 de juny. Moltes novetats hi

ha entre els 16 equips participants. Seran: Cardassar de Sant Llorenç, Alcúdia, Beta Color de Palma, Algaida, San Pedro At., Avance d'Artà, Colònia de Sant Jordi, Margaritense, Penya Son Pizà de Palma, Cormoran de Palma, Patronat de Palma, Xilvar de Selva, Son Cladera, Can Picafort, Constància d'Inca i Montuïri.

INFANTILS

Aquesta temporada tenen una competició curta atès que el seu grup B de II regional està integrat per aquests dotze equips: Ses Salines, Porreres, La Salle Manacor, Beta de Palma, Cardassar de Sant Llorenç, Colònia de Sant Jordi, Avance d'Artà, Felanitx, Margaritense, Can Picafort, Algaida i Montuïri. Comencen dia 8 d'octubre i acaben el 8 d'abril.

JUVENILS

Ja iniciaren el campionat de III regional el passat 18 de setembre, el qual finalitzarà el 23 d'abril. Els 16 equips que integren el grup C d'aquesta categoria són: Barracar de Manacor, S'Horta de Felanitx, Colònia de Sant Jordi, Sant Joan, Alqueria Blanca, Algaida, Mariense, Santanyí, Lloret de Vista Alegre, Ses Salines, Xilvar, Porreres, Llubí, Campanet, Cala D'Or i Montuïri.

El passat 17 de setembre, en el poliesportiu San Fernando, Joan Verger va inaugurar oficialment el Torneig de Benjamins organitzat pel C.I.M.

CAMPIONAT DE I PREFERENT El Montuïri, situat enmig de la taula

Comentari i resultats dels partits celebrats el passat mes de setembre:

Montuïri, 3 - Campos, 2

Primer partit de la temporada en "Es Revolt". La mitja del Montuïri va fallar lamentablement durant els noranta minuts, la qual cosa va perjudicar la defensiva que també va actuar malament i va encaixar dos gols "be-

neits". El fet més important foren els dos punts aconseguits.

Soledat, 5 - Montuïri, 0

Fortes crítiques de la premsa palmesana a l'actuació montuïrera. Els "jugadors es passejaren i no oferiren esperit de lluita, semblaven trobar-se a final de temporada i no al seus inicis". El resultat fou escandalós.

Montuïri, 2 - Andratx, 1

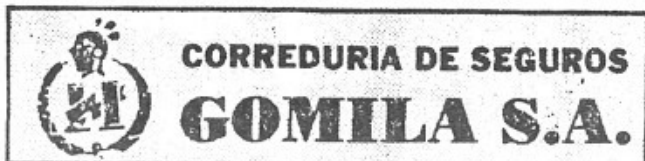
Dos golassos a l'esquadra i des de fora de l'àrea quan mancava un quart d'hora per acabar el partit i en el curt espai de cinc minuts, feren justícia a aquesta victòria del Montuïri, que anava perdent des d'abans d'acabar la primera part.

At. Rafal, 4 - Montuïri, 3

Partit que es va caracteritzar pel major domini de l'At. Rafal en el primer temps. Però a la segona part el Montuïri sortí molt fort i a l'atac i aconseguiren els tres gols Mestre, Bussy i Sampol.

Després d'aquest partit, el darrer de setembre, el Montuïri està classificat enmig de la taula amb un positiu.

Biel Gomila

**CORREDURIA DE SEGUROS
GOMILA S.A.**

Carrer Jaume II núm. 4 - Tel. 64 60 43 - MONTUÏRI

ASSEGURAM QUALSEVOL VEHICLE A MOTOR I TOTA CLASSE DE CONDUCTORS

MARCA	OBLIGATORI	S.S.-RC-DC-RD-OCUP.
-14-R-5 GTL	15.699	20.836
-14-Fiesta-L	15.699	20.836
-14-Corsa 1,0 S Luxus	15.699	20.836
-15-R-5 GTL Supercinco	16.999	22.584
-15-R-9 TSE	16.999	22.584
-15-R-11 GTL	16.999	22.584
-15-R-11 TSE i R 11 GTS	16.999	22.584
-15-Ronda 75 Start i 75 CLX	16.999	22.584
-15-Polo Clàssic 55c	16.999	22.584
-15-Passat 1.6 CL	16.999	22.584
-15-Visa 1.1 SE	16.999	22.584
-15-GSA X 3	16.999	22.584
-15-Fiesta 1300 S	16.999	22.584
-15-Orion 1.3 GL	16.999	22.584
-15-205 XL	16.999	22.584
-15-205 SR	16.999	22.584
-15-Corsa 1.2 LS	16.999	22.584
-15-Corsa 1.2 S Luxus	16.999	22.584
-15-Corsa 1.3 GLS 3 p	16.999	22.584
-15-Kadett 4 p 1.3 GL	16.999	22.584
-16-R-18 GTS	19.565	25.923
-16-R-18 GTD	19.565	25.923
-16-R-21 GTS	19.565	25.923
-16-Ibiza 1.5 GL	19.565	25.923
-16-Málaga 1.5 GLX i 17 GLD	19.565	25.923
-16-VW Santana LX	19.565	25.923
-16-Passat 1.6 CL Diesel	19.565	25.923
-16-BX 1.6 TRS	19.565	25.923
-16-BX 1.9 Diesel	19.565	25.923
-16-Escort 1.6	19.565	25.923
-16-Escort 1.6 Ghia	19.565	25.923
-16-Orion 1.8 GL Diesel	19.565	25.923
-16-205 GT	19.565	25.923
-16-Horizon GLD	19.565	25.923
-16-Solara XL	19.565	25.923
-17-505 GTD Turbo i 505 GTI	20.596	27.139
-17-505 GRD	20.596	27.139
CAMIONS		
Tara i Carga	Transp. Propis	Servei Públic
de 4 a 6 T.	51.444	66.601
de 7 a 9 T.	54.491	70.561
de 10 a 14 T.	57.032	73.865
de 15 a 19 T.	59.945	77.655
de 20 a 24 T.	64.004	82.929
de 25 a 34 T.	72.204	93.588
de 35 a 49 T.	88.701	115.035
CICLOMOTORS		
Ciclomotors fins 49 C.C.	6.199	
MOTOCICLETES		
Motocicletes fins 75 c.c.	8.895	
" de 75 a 150 c.c.	9.446	
" de 150 a 350 c.c.	10.303	
" de 350 a 500 c.c.	14.481	
" de 500 a 750 c.c.	19.985	
" de 750 c.c.	24.631	
TRACTORS		
Qualsevol marca amb remolc	Treballs agrícoles	5.217

D'aquí i d'allà

PREMIS 31 DE DESEMBRE

L'Obra Cultural Balear convoca els "Premis 31 de desembre de 1988" amb la finalitat de reconèixer, d'estimular i de fer sorgir tot tipus d'actuacions, de comportaments i d'activitats encaminades a afavorir l'ús normal de la llengua catalana en tots els àmbits de la vida social i pública, a promoure la cultura i a desvetllar i a desenvolupar la consciència nacional pròpia de les Illes Balears.

S'han establert quatre premis: "Francesc de B. Moll", "Gabriel Alomar", "Emili Darder" i "Bartomeu Oliver". El termini de presentació de candidatures acabarà el proper 15 de Novembre.

IMPOSTS MUNICIPALS

Després d'haver-se exposat fins el passat 30 de setembre els padrons de les contribucions urbana, rústica i llicència fiscal a efectes de reclamacions, s'hauran posat al cobrament durant aquest mes d'octubre. Els qui hauran volgut —si abans s'han dirigit a la Casa de la Vila— podran pagar mitjançant els bancs que hi ha a la vila.

Comença un nou curs d'activitats parroquials

Amb el començament de la tardor, quan les basques de l'estiu van amainant i les vetlades s'allarguen, sembla que tot torna començar un nou cicle: la natura reverdeix amb les primeres pluges, els estudiants roden clau a les vacances, els pagesos es disposen a sembrar promeses de fruit i d'espiga dins la terra assaonada.

Es el curs de la vida, el cicle anyal de les estacions, que acudeix puntual a donar un nou impuls a la roda del temps, que mai s'atura ni torna arrera.

També la parròquia inicia un nou curs d'activitats, programades amb il·lusió i esperança conjuntament amb les altres parròquies solidàries d'Algaida i Porreres. Convidam tots els cristians i persones de bona voluntat a participar en tots aquells actes i iniciatives que els puguin ajudar a ésser millors i a millorar els altres, a fi d'anar madurant com a poble i com a comunitat cristiana que s'esforça per superar-se i seguir un procés de creixement en tots els aspectes.

Voldríem que arribàs a totes les cases el programa d'Activitats Pastorals per al curs 1988-89. Si qualcú no l'ha rebut, pot demanar-lo a la parròquia.

CONSELL PARROQUIAL

El dilluns dia 10 d'octubre, a la rectoria, tindrà lloc la primera reunió de curs del Consell Parroquial, per a posar en marxa la programació i la renovació d'una part dels membres.

CONFIRMACIÓ

Per dia 20 de novembre està previst que rebin el sagrament de la confirmació un grup de joves que han estat constants en assistir a la cataquesi preparatòria per espai de dos anys.

A partir de dia 14 d'octubre, cada divendres hi haurà per a ells una sèrie de temes de reflexió dirigits per persones especialitzades. Com a inici de curs es va dur a terme una excursió a Castellet conjuntament amb altres grups de joves d'Algaida i Porreres, amb els quals compartiren l'alegria i la pregària.

FORMACIÓ PER A CATEQUISTES

A punt de començar el curs de catequesi, i perquè les persones que hi vulguin col·laborar es puguin preparar millor, s'ha organitzat un breu curset que tindrà lloc a la rectoria de Montuiri i està obert a les altres parròquies de la comarca. Els temes seran els següents:

Dimecres, 5 d'octubre.- "Vocació i missió del catequista", dirigit per Sebastià Salom.

Dijous, dia 6.- "Ús de la Bíblia. Gèneres literaris", dirigit per Teodor Suau.

Divendres, 7.- "Eines pedagògiques i dinàmica de grup", dirigit per Pep Toni G. ardiola.

REFLEXIÓ CRISTIANA PER A ADULTS

A partir de dia 18 d'octubre es començaran unes trobades de reflexió per a cristians adults. Tindran una periodicitat normal de 15 dies, alternant una exposició a càrrec d'un ponent i una reflexió a partir d'un qüestionari concret.

Els primers temes seran:

18 d'octubre: introducció i presentació del pla de curs.

25 d'octubre: "La fe viscuda al carrer", dirigit per Jaume Serra.

No cal dir que totes les persones adultes estan convidades a participar-hi.

SOBRE LES EXÈQUIES

Des del passat primer de gener de 1988, els morts de la part forana no són conduïts a l'església. La normativa actual estableix que els sacerdots, d'acord amb la família del difunt, realitzaran les exèquies a la casa mort a l'hora acordada entre el capellà i els familiars.

Voldríem, sobre aquest particular, puntualitzar dues coses: 1a.- Que les exèquies no necessàriament s'han de fer a l'hora de portar el cadàver al cementiri; algunes vegades pot coincidir, però no cal. 2a.- Als difunts que són duits de Ciutat se'ls faran les exèquies a la clínica on han mort (totes tenen el seu capellà corresponent) i no al cementiri del poble on el cadàver rebrà sepultura. Així es farà igual per tots els pobles.

BAPTISME

A la nostra parròquia, d'aquí endavant, la celebració del baptisme serà el tercer diumenge de cada mes. Aquest primer trimestre del curs, per tant, n'hi haurà: dia 16 d'octubre, dia 20 de novembre i dia 18 de desembre.

La preparació del pares es farà un pic cada trimestre, dos vespres. La primera trobada serà els dies 11 i 12 d'octubre.

VII PUJADA A LLUC DE LA PART FORANA

Moment de l'ofrena que Montuiri va dedicar el passat 11 de setembre a la Mare de Déu de Lluç, amb motiu de la "VII Pujada a Lluç de la Part Forana". Dins el caixonet hi havia un brot de figues de moro, blat de les Índies, lloret i alls. De Montuiri hi anaren 140 persones, d'elles set a pèus des d'Es Pou d'Es Dau i les altres des d'Inca. (Els dos nins de la foto són montuïrers).